

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Ingå bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.

Vänsterregeringarna vill kontrollera medierna

Varningarna om att något håller på att hända med pressfriheten ökar i Latinamerika. Och det är inte bara Hugo Chávez försök att stänga oppositionell media i Venezuela som upprör. I Bolivia, Ecuador och Argentina höjer journalister sina röster om att det tjugonde århundradets socialism har ett osunt förhållande till oberoende media.

Regeringarna själva försvarar sig med att det är på tiden att bryta den ekonomiska elitens makt över sanningen.

TEXT: JOHANNA KVARNSELL

- I DE LÄNDER SOM har socialistiska presidenter är situationen mycket svår, där finns en allvarlig tendens att lägga sig i vad de oberoende medierna gör.

Adriana León är peruansk journalist och ansvarig för den latinamerikanska organisationen IPYS (Instituto Prensa y Sociedad, Institutet för Press och Samhälle) avdelning för pressfrihet. Hon samlar in och sammanställer alla upprop om hot mot yttrandefriheten som tickar in från ett nätverk av organisationer som arbetar för pressfrihet i Latinamerika.

Venezuela har varit ett orosmoment i snart ett decennium. Landets president Hugo Chávez har konstant anklagat medier och enskilda journalister för att vara förrädare, sabotörer, fascister och terrorister. Den våldsamma diskursen har lett till att många av presidentens anhängare gett sig på journalister med våld och hot. På senare år har Chávez krig mot de privata medierna trappats upp. 2007 drog regeringen in sändningstillståndet för en av landets största tv-kanaler, RCTV, med argumentet att den ska ha stött statskuppen 2002.

Men det är inte bara i Venezuela som varningsklockorna ringer. I takt med att vänster-

vågen har spritt sig över kontinenten har allt fler regeringar börjat visa tecken på intolerans gentemot medierna. I Nicaragua får ministerrarna bara uttala sig i regeringens egna medier. I Argentina styr regeringen de ekonomiska förutsättningarna för journalistiken genom att inte annonsera i kritiska medier. Och i Bolivia och Ecuador leder presidenternas våldsamma kritik mot privata medier till att regeringsanhängare angriper enskilda journalister med våld och förolämpningar.

Hugo Chávez, Rafael Correa, Evo Morales och Christina Kirchner har en gemensam syn på de privata mediernas roll i samhället. Ägarkoncentrationen i medierna är hög och tanken med de restriktioner som görs, samtidigt som man satsar på egna statliga medier, är att minska makten hos de stora mediedrarkarna, vars ägare i de flesta fall är liberaler eller konservativa. Men Adriana León tycker inte att det är okej att begränsa pressfriheten för att komma till rätta med ojämlikheten.

– Det är klart att man kan kritisera de privata medierna i till exempel Ecuador för att ha kopplingar till specifika ekonomiska intressen. Men medieindustrin är en affärsverksamhet.

Det man måste göra är att se till att pressfriheten inte blandas med ekonomiska intressen. Och det går, i Sverige lyckas ni, säger Adriana León under en paus i det seminarium om pressfrihet i hela regionen som hon deltar på i Quito.

KANSKE ÄR DET INTE någon slump att det andinska nätverket för pressfrihets möte 2009 är just i Quito. Ecuador är ett av de länder som just nu oroar journalister och yttrandefrihetsaktivister mest. Sedan Rafael Correa kom till makten 2006 har han kallat medierna för "korrupta", "mediokra" och "vilddjur" samt upprepade gånger hängt ut enskilda medier och journalister i sitt radioprogram som sänds varje lördag. Under 2009 har också diskussionen om en ny kommunikationslag tagit fart, en lag som enligt branschorganisationen SIP (Interamerikanska pressassociationen) kan bli den mest restriktiva i regionen om det förslag som nu diskuteras går igenom.

På IPYS samarbetsorganisation i Quito, Fundamedios, arbetar César Ricaurte. Från sitt kontor, med en häpnadsväckande utsikt över huvudstaden, sammanställer han och hans kollegor alla hot mot journalister i Ecuador. Han är oroad över att antalet rapporter ständigt ökar och över att en allt större del av avsändarna återfinns i den politiska makten.

– Regeringens mycket negativa diskurs mot journalister gör att en del av regeringsanhängarna känner att de har stöd när de attackerar eller förolämpar journalister, förklarar han.

Förutom verbala attacker har regeringens kampanj mot vissa medier också fått praktiska uttryck. Granskningsnämnden för radio och tv, som är starkt knuten till regeringen, har under 2009 flera gånger dömt Ecuadors andra största tv-kanal, Teleamazonas, för brott mot tv- och radiolagen, en sällan använd lag, skriven under den senaste diktaturen. Åtgärderna, flera bötesförelägganden och ett 72 timmars sändningsstopp, har rönt stor uppmärksamhet och

lett till stödaktioner utanför kanalens byggnad. Medierna har jämfört händelserna med Chávez attityd mot privata tv-kanaler, men granskningsnämnden försvarar sig med att kanalen sändt barnförbudna program samt nyhetsinslag som bygger på rykten.

César Ricaurte ser två anledningar till att Rafael Correa och andra vänsterpresidenter i Latinamerika försöker begränsa mediernas frihet.

– Det verkar som att den här sortens regeringar behöver en fiende för att ena sina anhängare och få dem att inte ifrågasätta. Ecuadors president har sagt det rakt ut, hans största fiende är medierna eftersom de försöker sabotera hans politiska förändringsprocess.

César Ricaurte tror också att det finns en ideologisk förklaring bakom Correas och de andra vänsterpresidenternas attityd mot medierna.

– Regeringen säger att de är en legitim makt, medan det finns andra, som banker och medier, som utövar en illegitim makt som man måste göra sig av med. Jag tror också att det finns en önskan inom den här sortens regeringar att skapa en bild av verkligheten. När den bilden ifrågasätts eller kritiseras känner de sig obekväma.

MEN DET FINNS EN ANNAN sida av saken. Det Argentina, Venezuela, Ecuador och Bolivia har gemensamt är att alla har en nästan monopoliserad mediemarknad där några mäktiga grupper styr hela utbudet. Och det är inte bara regeringarna som förolämpar medier. I Bolivia är klyftan mellan medierna och makten tydlig då medierna inte drar sig för att hoppa på Evo Morales med rasistiska uttalanden. Dessutom håller även pressfrihetens förvarare med om att utbudet i medierna ofta är ytligt och journalistiken många gånger dåligt underbyggd.

Fernando Checa, chef för medieinstitutet CIESPAL i Quito, delar inte Fundamedios syn på den hotade pressfriheten i Ecuador.

– Det är klart att det förekommer hot, till exempel i presidentens radioprogram varje

lördag, som kan skapa ett visst mått av själv-censur hos vissa. Men även i den mest regeringskritiska journalistens tv-program förekommer statlig reklam och information. Det visar på att de inte använder sin reklam som ett sätt att sanktionera vissa medier, vilket i sin tur är ett bevis för att regeringen inte utgör något stort hot mot pressfriheten.

Under 2008 gjorde Fernando Checa en undersökning om hur ecuadorianska journalister uppfattar pressfriheten. Den visade på att de flesta hoten inte kom från regeringen, utan från andra ekonomiskt och politiskt mäktiga grupper, samt från mediernas egna ägare.

Han tror att det stora problemet i Ecuador inte är regeringens attacker på journalister utan det som ligger bakom en del av attackerna, politiseringen av journalistiken.

– En del journalister har börjat spela rollen som politiska aktörer. Oppositionspartierna har förlorat mycket styrka i takt med att Correa har skördat triumf efter triumf. Eftersom det inte finns några politiker som sätter sig upp mot Correa har det dykt upp vissa journalistiska profiler som gör det istället.

Fernando Checa ser vissa problem i förslaget till ny medielag, men han tycker likväl att den behövs. Framförallt för att se till att det skapas vissa institutioner som inte finns i Ecuador, som till exempel en pressombudsman. Han tycker också att det är ett bra förslag att skapa en granskningsnämnd för all typ av media, ett förslag som blivit hårt kritiserat för att öppna upp för censur.

– Jag tror att det behövs en nämnd, men med en majoritet medborgarrepresentanter, som övervakar och kontrollerar medierna men inte sanktionerar.

Han avslutar med en brasklapp till medierna.

– Det finns något som medieägarna brukar glömma bort. Yttrandefriheten är inte bara en rättighet utan också en skyldighet att informera sanningsenligt, balanserat och med hög kvalitet. Det är så vi bör förstå yttrandefriheten. ■

Mediebevakning av en ceremoni med Evo Morales i Caimiri, Bolivia. LISA KLEIN